

De ramp

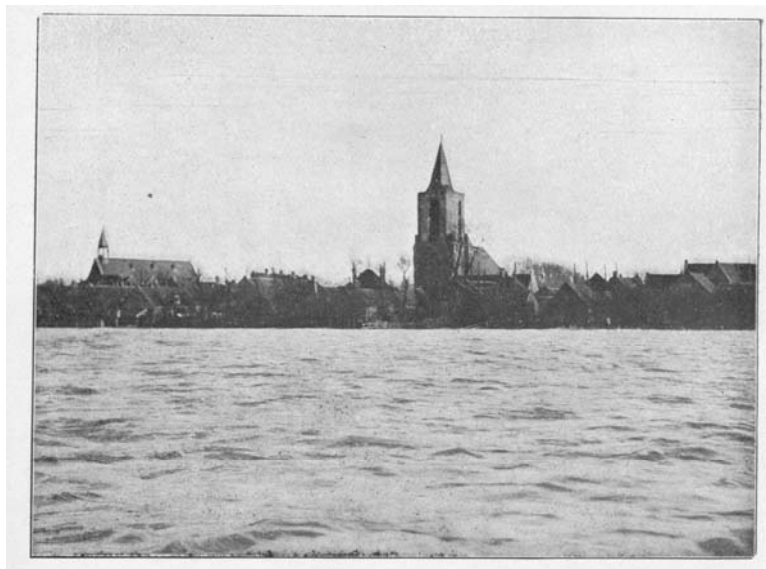
Dit jaar is het vijftig jaar geleden dat een gigantische overstroming Nederland trof. Het is terecht dat daar de nodige aandacht aan wordt geschonken, misschien al aan is geschonken als u dit artikel leest. Ook in 1775 werd Nederland getroffen door een geweldige watersnood. Leest u maar eens mee wat daar over geschreven werd aangaande Eemnes.

Overstromingen in de Nederlanden

Byzonder op den 14 en 15 van slachtmaand des Jaars 1775 voorgevallen

"In dat gedeelte, het welk aan de Zuiderzee paalt, ligt de Heerlykheid van beide Eemnessen. Oostwaards aan de Eem grenzende, langs welke zy zich van het Dorp Eembrugge af tot aan de Zuiderzee uitstrekt. Zy wordt in twee deelen verdeeld door eenen Dyk, die de naam van den Wakkerdyk draagt, en Zuid en noordwaards loopende, het eene gedeelte der Eemnessen tegen de Overstromingen van de Eem beschut. Om die reden word het westelyke deel Eemnes binnendyks, en het oostelyke Eemnes buitensdyks genaamd. Het eerste is driehonderd vier en zestig Morgen en negen en zestig Roeden, en het laatste dertienhonderd en twee en negentig Morgen groot. Op den veertiende van slachtmaand des laatstleden Jaars, bevonden de Inwoners van deze Heerlykheid zich in de uiterste verlegenheid, dewyl het water uit de Zuiderzee des avonds omtrent agt uren, met eenen sterken Storm uit den Noordwesten zoo geweldig kwam opzetten, dat het welhaast over den Meent- en Zomerdyk in den Polder stortte. Binnen korten tyd vervulde het den geheele Polder, tot op twee, en op sommige plaatsen tot anderhalven Voet naa boven aan de kruin van den Dorpsdyk. Dit maakte de Inwoners bedugt dat die Dyk zoude overloopen; en naar alle waarschynlykheid zoude dit ook gebeurd zyn, ingevalle de Bunschoter Dyk, over de Rivier de Eem, niet ware overgelopen. In den laatstgemelden kwamen verscheidene Gatē, wel ten getale van veertien of vyftien, waardoor die Polder geheel overstroombd werd, terwyl men onder de Eemnessen van verderen oploop van water is vry gebleven. Verscheidene Huizen, in den Bunschooter Polder staande, zyn merkelyk beschadigd, en drie, welke genoegzaam op de kruin van den Dyk stonden, zyn door den sterken aandrang der golven ingestort. De huizen, aan de Oostzyde van den Eemnesser Dorpsdyk, en dus aan den kant van den Polder staande, werden welhaast tot eene aanmerkelyke hoogte met water bezet, zoodat derzelve Bewoners zich moesten haasten om hunne goederen, zoo veel als mogelyk was in veiligheid te brengen, en dezelve by

hunne Buren, die aan de Westzyde van den Dyk wonen, te bergen. De Eenden kooi, welke midden in den Polder staat, is door dezen Vloed geheel vernield geworden, en het gereedschap, het welk tot de Vogelvangst vereischt wordt, is uit dezelve weggespoeld. In de Kerke van Eemnes binnendyks, die aan de kant van den Polder staat, was het water tot aan den tweeden trap van den Predikstoel gerezen. Men zag alles in dezelve dryven. De Zerken waren van de Graven afgeligt, en de aarde was onder dezelve ingevallen; alles was in deze Kerke zoo in wanorde, dat op den volgenden Zondag in dezelve niet kon gepredikt worden. In het Huis van den Koster, agter de Kerk, stond het water twee en

Bunschoten in het water (Uit: Januari-vloed 1916)

veertig Duimen en eenen halven hoog, zynde nog agt Duimen hooger dan het op den 30sten van Grasmaand des Jaar 1741 geweest is. In het Huis van Meins Jansz. Dop, Sluiswagter van de Eemnesser Sluis, het welk boven op den Zomerdyk staat, had het water eene hoogte, die de halve langte van een kloek man evenaarde, zoo niet overtrof. Men was hier des te meer bekommerd voor de gevolgen, omdat de huisvrouw van den gemelden Sluiswagter op uiterste zwanger was. In die omstandigheden was zy genoodzaakt om met de Vroedvrouw naar den Zolder te vlugten. Doch toen men vond dat de Muren door het geweld der golven merkelyk beschadig waren; toen men genoezaam elk oogenblik verwachtte dat het huis zoude instorten, vond men geraden om de

zwangere vrouw, nevens de Vroedvrouw door middel van eene ladder en een touw, uit het Zolder venster den weg naar beneden zoo gemakkelyk te maken als mogelyk was. Dus in een klein schuitje gekomen zynde, werden zy naar een naby gelegen huis gebragt, waarin die Vrouw den ganschen nacht in de uiterste benauwdheid gesleten heeft, tot des morgens ten negen uren, wanneer men de kruin van den Dyk weder bloot zag. Beide de Vrouwen werden vervolgens met een Schuitje naar het Huis van den Sluiswagter te rug gebragt, waar zy door middel van eene Ladder het Zolder venster inklommen; en omtrent eene halve uur daarna werd de Vrouw gelukkiglyk verlost van eenen welgeschapen zoon. De ongerustheid der Inwoners werd niet weinig verminderd, omdat men bevond dat de Heulen, door middel van welken het water onder den Dorpdyk gemeenlyk naar buiten geloosd word, in zeer goeden staat waren, en geen water van buiten naar binnen lieten. Dit was inderdaad zeer gelukkig, de wyl aan de binnen- of Westzyde de meeste Huizen staan. Doch des morgens omtrent vier uren bespeurde men op halfwegen, tusschen de Kerk van Eemnes buitendyks en de Huizer meent, aan den voet van den Dyk, digt by de daar liggende heulen, eenen sterken doorloop van water, en dat wel op twee plaatsen, te weten voor het Huis van Jan Robbertsz. Van Doorn, en voor dat van Jan Woutersz.. Dewyl de aandrang naar binnen hand over hand toenam, begon men voor eene Doorbraak te vrezen. Onmiddelyk werden de Inwoners, door het luiden der noodklokke, derwaards te hulp geroepen. Des morgens omtrent half zes uren ontstond uit eene gelyke oorzake even groote verlegenheid te Eemnes binnendyks, waar men digt by de Kerk, by het Huis van Tymen Aartsz. het water zag stroomen. Op iedere van de drie gemelde plaatsen bragt men Planken, Aarde Mest, Stroo en andere Stoffen aan, die geschiktst waren om den doorloop te beletten; doch alles scheen vrugteloos, dewyl de aandrang sterker werd, en men met reden bedugt was dat de Dyk op die plaatsen zoude instorten, en het water, het welk van buiten tegen denzelven ongemeen hoog stond naar binnen laten, waardoor de Huizen en Bouwlande overstroomd, en dus merklyke nadeelen veroorzaakt moesten worden. Nadat men, ter afweeringe van gevaren, tot tegens den avond toe met alle mogelyke vlyt had gearbeid, verdween alle vrees voor doorbraken, dewyl de stroom van het water van tyd tot tyd verminderde. By deze gelegenheid werd een Tweemast schip het welk van Petersburg kwam, stuk goederen in had, en genoodzaakt geweest was om, toen het voor Enkhui-zen lag, het anker te kappen, digt aan de Meentdyk op het land gezet, doch het bleef geheel onbeschadigd, zoodat de goederen er uit gelost, en met andere vaartuigen naar Amsterdam gebragt werden. In verscheidene naburige Plaatsen in het Sticht, op de Gelderse Grenzen, en in de Provincie Gelderland, heerste de beklaglyke Watersnood. Omtrent de Stad Amersfoord had men het water nimmer op zulk eene hoogte gezien."

Tot zover het historisch verhaal over de watersnoodramp in 1775 wat ik letterlijk met alle beschrijvingen heb overgenomen. Terzijde nu, wat mogen we blij zijn dat het boek "*Eemnessers door de eeuwen heen*" nu op de plank ligt of in de boekenkast staat. Als we pagina 151 van het boek voor ons nemen dan zien we onder 111a Meijns Jansz Dop, sluiswachter van de Eemnesser sluis met zijn vrouw en zes kinderen staan. We weten dan nu ook over welke vrouw in het voorgaande verhaal gesproken werd namelijk, Luijtje Pieters Poort die op dat moment 42 jaar en 10 maanden oud was. Haar laatste kindje, genaamd Pieter Meinse Dop bracht zij wel onder héél extreme omstandigheden 's morgens vroeg op 15 november 1775 ter wereld. Het duurde nog enige dagen eer zij haar Pietertje kon laten dopen. Eerst moest alle ellende, die de overstroming voor velen teweeg had gebracht, weer een beetje achter de rug zijn. Overigens zullen het wel een paar benauwde dagen geweest zijn voor man, vrouw en al hun nog zo jonge kinderen. Wat is het leuk, familieleden Dop, om op deze manier nog eens aan wat achtergrond informatie te komen.

Nadere informatie

Op de Meentweg dreigde de dijk op twee plaatsen door te breken: voor het huis van Jan Robbertse van Doorn op Meentweg 79, en voor het huis van Jan Wouterse Natter, die woonde tussen Meentweg 99 en 101.

In Eemnes-Binnen dreigde de dijk ook door te breken. Dat was voor de boerderij van Tijmen Aartse van de Wetering die woonde op Wakkerendijk 192.

Wim Fecken

Bron:

Historisch verhaal der overstromingen in de Nederlanden. Te Amsterdam gedrukt, by G. Warnars en P. den Hengst 1775